

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2023. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.52>

УДК 368

В. І. Шкурко,

аспірант кафедри фінансів, Державний торговельно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2684-2025>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕСТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

V. Shkurko

Postgraduate student of the Department of Finance,

State University of Trade and Economics

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF STATE REGULATION OF REINSURANCE ACTIVITY

Під час дії воєнного стану, важливу роль в захисті споживачів та забезпеченні стабільного та сталого функціонування галузі перестрахування, відіграє вчасне та якісне реагування з боку держави. У статті розкрито суть державного регулювання перестрахової діяльності, зазначено та розкрито його необхідність. Визначено головні завдання та напрями державного регулювання перестрахової діяльності. Наведено основні законодавчі акти, що регулюють діяльність в сфері страхування та перестрахування. Оцінено та визначено ключові зміни, здійснені у законодавчій базі стосовно перестрахування та зазначено зміни нормативно-правових актів, що наберуть

чинності після закінчення дії воєнного стану. Проаналізовано зміни на ринку перестраховування та досліджено негативні наслідки впливу воєнного вторгнення до України. За результатами дослідження сформовано основні напрями щодо удосконалення державного регулювання перестрахової діяльності, в умовах економічної кризи та війни.

The purpose of the study is to determine the conceptual foundations of state regulation of reinsurance activity in Ukraine with the identification of positive and negative trends to outline further directions of development. Modern trends in the reinsurance market, namely the adaptation of the market to the state of war, which has been going on in Ukraine for more than a year, and international requirements, the transformation of the legislative framework, require increased attention to the development of the reinsurance market in view of the significant increase in threats of various origins. During martial law, a timely and high-quality response by the state plays an important role in protecting consumers and ensuring the stable and sustainable functioning of the reinsurance industry. Thus, the study of aspects of state regulation of reinsurance activity requires further development and monitoring in view of the high level of uncertainty in the current economic situation in Ukraine, the high level of threats and the need to analyze the latest data on the indicators of the reinsurance market. the article defines the conceptual principles of state regulation of reinsurance activity in Ukraine. The article discloses the essence of state regulation of reinsurance activity, its necessity is indicated and disclosed. In the article are defined the main tasks and directions of the state regulation of reinsurance activities. There are given the main legislative acts regulating activities in the field of insurance and reinsurance in the article. The key changes implemented in the legislative framework regarding reinsurance were evaluated and determined, and the changes to the normative legal acts that will enter into force after the end of martial law are indicated. The changes in the reinsurance market were analyzed and the negative consequences of the military invasion of Ukraine were investigated. The main directions for improving the state regulation of reinsurance activities, in the

conditions of economic crisis and war, were formed baseing on the results of the research. A promising direction of further research is the determination of the needs of the reinsurance market of Ukraine in relation to its adjustment to the requirements of the European market, as well as the determination of the directions of post-war development.

Ключові слова: державне регулювання, страхування, перестраховування, законодавча база, перестраховик, перестрахувальник

Key words: state regulation, insurance, reinsurance, legal basis, reinsurer

Постановка проблеми : Сучасні тенденції на ринку перестраховування, а саме – адаптація ринку до воєнного стану та міжнародних вимог, трансформація законодавчої бази, вимагають посилення уваги до розвитку ринку перестраховування з огляду на суттєве підвищення загроз різного походження. З огляду на стрімкі зміни політичної та економічної ситуації в країні перестрахова діяльність потребує ефективного, вчасного та якісного регулювання з боку держави.

Аналіз досліджень та публікацій: дослідженням зазначеної теми займались Нечипоренко А. В., Кучерівська С. С., Гладчук О. М., Татаріна Т., Козак А. Я., Іжевський П., Крушинська А., Самарічева Т. та ін. Однак дослідження аспектів державного регулювання перестрахової діяльності потребує подальшого розвитку та моніторингу з огляду на високий рівень невизначеності у сучасній економічній ситуації в Україні, високий рівень загроз та необхідність аналізу останніх даних щодо показників перестрахового ринку.

Постановка завдання: окреслити необхідність та визначити завдання державного регулювання ринку перестраховування, навести основні законодавчі акти, що регулюють діяльність в сфері перестраховування, визначити основні негативні тренди, що впливають на ринок страхування та перестраховування, оцінити зміни, здійснені у законодавчій базі стосовно перестраховування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перестраховування — це механізм, за допомогою якого страховики передають частину своїх ризиків

іншим страховикам, і він відіграє життєво важливу роль у розподілі ризиків у всьому світі. Однак, оскільки це пов'язано зі значною кількістю капіталу та ризиків, уряд і регулюючі органи запровадили правила для захисту страхувальників, підтримки стабільності ринку та забезпечення фінансової платоспроможності страховиків.

Державне регулювання перестрахової діяльності являє собою систематизовані дії, що виконуються державними органами з метою створення відповідних умов для забезпечення діяльності страхових компаній, сприяння розвитку конкуренції, захисту інтересів перестраховальників, перестраховиків, а також належного розвитку страхового ринку країни. Державне регулювання перестрахової діяльності стосується правил, законів і наглядових заходів, які впроваджуються урядом або регулюючими органами для нагляду за галуззю перестраховування.

В Україні головний регулюючий орган небанківських фінансових установ, у тому числі перестрахових компаній, після вступу в дію закону «про спліт» від 1 липня 2020 року є Національний Банк України. Ринкова економіка підвищує значення перестраховування, що обумовлює необхідність удосконалення державного регулювання цієї сфери[1].

Необхідність державного регулювання страхової та перестрахової діяльності зумовлена:

- захист страхувальників;
- слабкою конкуренцією в галузі, спричиненою недостатністю капіталізації українських страхових та перестрахових компаній;
- неспроможністю національних компаній до перестраховування великих ризиків;
- забезпечення фінансової платоспроможності та захисту суспільних інтересів;
- підтримка стабільності страхового ринку;
- потребою врегулювання негативних наслідків техногенних та ін. аварій;

- потребою підвищити прозорість діяльності страхового ринку [2].

Захист страхувальників: перестрахові компанії беруть на себе ризики, які потенційно можуть вплинути на страхувальників. Тому необхідне державне регулювання, щоб гарантувати, що перестрахові компанії мають достатні фінансові ресурси та дотримуються суворих стандартів для захисту страхувальників від фінансових втрат у разі неплатоспроможності.

Підтримка стабільності ринку страхування: Перестрахові компанії є важливими для підтримки стабільного страхового ринку. Таким чином, державне регулювання є необхідним для моніторингу стану ринку, виявлення та пом'якшення ризиків, які можуть дестабілізувати ринок, а також забезпечення рівних умов для роботи всіх компаній.

Сприяння чесній конкуренції: державне регулювання гарантує, що перестрахові компанії конкурують на рівних умовах, вільних від нечесної чи антиконкурентної практики. Це сприяє чесній конкуренції, яка є важливою для довгострокової стабільності та ефективності ринку.

Забезпечення фінансової платоспроможності: перестрахові компанії повинні підтримувати достатній капітал і резерви для покриття потенційних збитків. Державне регулювання гарантує, що компанії зберігають ці фінансові ресурси та що вони легко доступні для виконання своїх зобов'язань.

Захист суспільних інтересів: діяльність з перестрахування має значний вплив на економіку та суспільство в цілому. Таким чином, державне регулювання необхідне для захисту суспільних інтересів, сприяння прозорості та підзвітності, а також забезпечення безпечного та надійного функціонування галузі перестрахування.

Державне регулювання перестрахової діяльності охоплює широке коло завдань, які спрямовані на захист прав споживачів та забезпечення належних умов для діяльності перестраховиків та забезпечити стабільне функціонування галузі перестрахування. Державне регулювання перестрахової діяльності зазвичай включає такі основні завдання:

- ліцензування та реєстрація : регуляторний орган перед початком перестрахової діяльності вимагає від усіх майбутніх перестраховиків, отримати необхідні ліцензії та пройти реєстрацію;
- фінансові вимоги : регулятор встановлює фінансові стандарти, яким повинні відповідати перестраховики, щоб забезпечити свою платоспроможність і стабільність (наприклад, вимоги до мінімального капіталу, резервні вимоги та стандарти капіталу на основі ризику);
- фінансова звітність та розкриття інформації : перестраховики зобов'язані подавати регулярні звіти до регулюючого органу, включаючи регуляторні та публічні звіти, звіт про платоспроможність та фінансовий стан та іншу відповідну інформацію, для забезпечення прозорості та підзвітності;
- вимоги наявності ефективної системи внутрішнього контролю: у міжнародній практиці така система побудована за принципом «Трьох ліній захисту», що включає обов'язкове формування стратегії і політики управління ризиками, визначення ризик-апетиту;
- пруденційний нагляд та контроль: регулюючий орган контролює діяльність перестраховиків, щоб забезпечити дотримання чинних законів і нормативних актів та їхньою ринковою поведінкою. Це включає проведення виїзних та безвиїзних та застосування заходів впливу, коли це необхідно[3].

Державні регулюючі органи контролюють дотримання перестраховими компаніями нормативних документів, перевіряють їхню фінансову звітність і проводять аудит, щоб переконатися, що вони відповідають стандартам. У разі будь-якого порушення регулюючі органи мають повноваження накладати штрафні санкції або відкликати ліцензії, залежно від обставин. В Україні регулювання перестрахової діяльності здійснюється рядом законодавчих актів, серед яких:

1. Закон України «Про страхування» [4];

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2004 року №124 «Про затвердження вимог щодо здійснення перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента» [5];
3. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 15 вересня 2015 року №2201 «Про затвердження Порядку реєстрації договорів перестрахування та надання страховиками (цедентами, перестрахувальниками) інформації про укладені договори перестрахування з страховиками (перестраховиками) нерезидентами» [6].
4. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 11.07.2013 № 2262 «Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків- нерезидентів та порядку їх підтвердження та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [7].
5. Розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядок їх підтвердження» від 11 липня 2013 року № 2262[8];
6. Постанова КМУ «Про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18.12.1996 №1523[9];
7. Розпорядження ДКРРФПУ «Про затвердження Порядку надання страховиками (цедентами, перестрахувальниками) інформації про укладені договори перестрахування із страховиками (перестраховиками) нерезидентами до Держфінпослуг» від 15.09.2015 № 2201[10].

З метою наближення вітчизняного страхового та перестрахового законодавства до світового рівня, були враховані вимоги щодо регулювання

перестрахових компаній, зокрема вони стосуються вдосконалення вимог до фінансового стану, платоспроможності, системи управління та розкриття інформації страховика та перестраховика. Законом про «спліт» передбачено внесення змін до ряду інших законодавчих актів, зокрема подано на затвердження проєкт нового Закону України «Про страхування» з урахуванням міжнародних стандартів та внесено зміни до ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» [11], з метою врегулювання загальних аспектів роботи ринку фінансових послуг і його учасників, державного нагляду за їхньою діяльністю та вдосконалення підходів щодо надання ліцензій.

Зокрема, зміни в законодавчих актах щодо перестраховиків стосуються:

- створення перестрахової компанії у формі акціонерного товариства;
- отримання ліцензії професійного перестраховика з правом надання перестрахових послуг за відповідними класами страхування;
- ведення окремого реєстру перестраховиків;
- подання до НБУ бізнес-моделі, план відновлення та фінансування діяльності перестраховика;
- наявність структурованої системи управління (прозора оргструктура, система внутрішнього контролю, високий рівень корпоративної культури);
- нагляд і контроль за діяльністю перестраховиків носитиме пруденційний ризик-орієнтований характер;
- змінено вимоги до розміру регулятивного капіталу, критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, додержання правил надання перестрахових послуг, а також правила формування і обліку технічних резервів;
- введено застосування заходів раннього втручання та коригувальних заходів, у разі порушення законодавства про страхування, фінансові

послуги та захист прав споживачів, нормативно-правових актів Регулятора;

- змінено вимоги щодо розкриття та подання інформації регулятору та споживачам[12].

У світлі подій, що наразі мають місце в Україні, а саме – воєнний стан, доцільно проаналізувати зміни, що відбуваються на ринку перестрахування. Так, через рік після початку війни в Україні більша частина страхових компаній певним чином пристосувалася до діяльності у умовах воєнного стану. Поза іншим, вони почали розробляти та пропонувати послуги щодо покриття військових ризиків.

Враховуючи катастрофічне руйнування інфраструктури та житла, страховики мають підходити до розробки нових страхових продуктів вкрай виважено, застосовуючи певні застереження у страхових договорах. Окрім того, в умовах війни ускладнилось перестрахування ризиків. Особливо це стосується перестрахування у іноземних партнерів. З початком війни регулятор ввів обмеження щодо валютних платежів за кордон, що прямо вплинуло на валютні платежі за послуги перестрахування, а отже українські страховики не мають змоги заплатити за необхідні перестрахові послуги. Це має негативний вплив не лише на ринок страхування, але й на економіку в цілому. Наприклад, страхування зерна, що відправляється морем «зеленим коридором». Англійські андерайтери L'loyds погоджуються страхувати воєнні ризики для таких вантажів, але українські страховики не можуть заплатити за іноземне перестрахування, а тому не здатні надати своїм страхувальникам потрібний продукт[13].

Зокрема, за даними НБУ операції вихідного перестрахування у першому півріччі 2022 року знизилися вдвічі – з 4,7 млрд грн до 2,3 млрд грн порівняно з аналогічним періодом минулого року. Перестрахування всередині країни скоротилося вчетверо – з 1,9 млрд грн до 0,5 млрд грн. Частка вихідного перестрахування в загальних страхових преміях скоротилася з 19% до 13%[14]. Таким чином, внаслідок війни знизився рівень життя та доходів населення,

через те скоротилися обсяги продажів, збільшилась кількість запитів на дострокове розірвання контрактів або відтермінування платежу.

В умовах економічної кризи та війни, важливу роль відіграє державне регулювання, яке має швидко відреагувати на складні економічні та політичні умови та вчасно прийняти відповідні рішення для покращення становища. Напрямами удосконалення державного регулювання перестрахової діяльності під час дії воєнного стану, є:

- лібералізація та пом'якшення регуляторних вимог;
- зменшення податкового навантаження;
- підвищення прозорості діяльності перестраховиків та вимог до звітності;
- посилення контролю за цінами на перестрахові послуги, страхові премії;
- розширення захисту прав споживачів;
- спрощення процедури врегулювання страхових випадків;
- посилити контроль за інвестиційною діяльністю перестраховика, а також обмежити, якщо вона є надто ризиковою.

Висновки. Проведений у дослідженні аналіз дозволяє виявити як позитивні, так і негативні тенденції сучасного ринку перестраховування в Україні. Так, серед позитивних напрямів можна відзначити законодавчі нововведення стосовно регламентації окремих аспектів діяльності перестрахового ринку. Поза іншим, змінено вимоги щодо ліцензування страховиків, оцінки їх ліквідності та платоспроможності, управління ризиками і корпоративного управління, припинення діяльності тощо. Такі законодавчі зміни позитивно вплинуть на встановлення рівноваги та оптимального рівня контролю перестрахового ринку з боку держави. Основний негативний вплив, через який відбулось суттєве скорочення показників перестрахового ринку, збитки страхових компаній або навіть припинення їхньої діяльності, є повномасштабне воєнне вторгнення в Україну з боку Російської Федерації. Проте з цього приводу у дослідженні було встановлено, що страхові компанії поступово адаптуються до функціонування в умовах війни, зокрема шляхом розробки та пропозиції послуг щодо покриття військових ризиків.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг Закон України від 12.09.2019 № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
2. Нечипоренко А. В. Державне регулювання страхової діяльності в Україні: теоретичний аспект. Ефективна економіка. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9079> (дата звернення: 15.03.2023).
3. European Solvency II survey. /[Electronic resource] Ernst&Young. – 2013. URL: <http://www.ey.com/GL/en/Industries/FinancialServices/Insurance/European-Solvency-II-survey---Pillar-1-2-3-readiness>.
4. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
5. Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента : Постанова Каб. Міністрів України від 04.02.2004 р. № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-п#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
6. Про затвердження Порядку реєстрації договорів перестрахування та надання страховиками (цедентами, перестрахувальниками) інформації про укладені договори перестрахування з страховиками (перестраховиками) нерезидентами : Розпорядж. Нац. коміс., що здійснює держ. регулювання у сфері ринків фінанс. послуг від 15.09.2015 р. № 2201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1327-15#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
7. Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядку їх підтвердження та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України : Розпорядж. Нац. коміс., що здійснює держ. регулювання у сфері

ринків фінанс. послуг від 11.07.2013 р. № 2262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-13#Text> (дата звернення: 15.03.2023).

8. Розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядок їх підтвердження» від 11 липня 2013 року № 2262 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-13#Text>(дата звернення: 15.04.2023).

9. Постанова КМУ «Про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18.12.1996 №1523. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.04.2023).

10. Розпорядження ДКРРФПУ «Про затвердження Порядку надання страховиками (цедентами, перестраховувальниками) інформації про укладені договори перестраховування із страховиками (перестраховиками) нерезидентами до Держфінпослуг» від 15.09.2015 № 2201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-04#Text> (дата звернення: 15.04.2023).

11. : Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" № 2664-III від 12 липня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 17.04.2023).

12. Проект Закону «Про страхування» № 5315 від 29.03.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71544 (дата звернення: 17.04.2023).

13. В. Лебедовський Як працюватиме український страховий ринок без глобальних гравців станом на 21.09.2022 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/21/691665/> (дата звернення: 17.04.2023).

14. Національний банк підбив підсумки роботи страхового ринку у першому півріччі 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pidbiv-pidsumki-roboti-strahovogo-rinku-u-pershomu--pivrichchi-2022-roku> (дата звернення: 17.04.2023).

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine “On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of the functions of state regulation of financial services markets”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (Accessed 15 April 2023).
2. Nechyporenko, A.V. (2021), “State regulation of insurance activity in Ukraine: theoretical aspect”, *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol.7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9079> (Accessed 15 April 2023).
3. The European Parliament and the Council (2009), “Directive on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II)”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0138&from=EN> (Accessed 15 April 2023).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine “On insurance”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вп#Text> (Accessed 15 April 2023).
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2004), Resolution “On approval of the Procedure and requirements for carrying out reinsurance with a non-resident insurer (reinsurer)”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-п#Text> (Accessed 15 April 2023).
6. National commission, which carries out the state regulation in the field of financial markets (2015), Order “On approval of the Procedure for registration of reinsurance contracts and provision by insurers (cedants, reinsurers) of information on reinsurance contracts concluded with non-resident insurers (reinsurers)”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1327-15#Text> (Accessed 15 April 2023).
7. National commission, which carries out the state regulation in the field of financial markets (2013), Order “On the approval of the Requirements for ratings of financial reliability (stability) of non-resident insurers and reinsurers and the procedure for their confirmation and recognition as invalid, some orders of the State

Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-13#Text> (Accessed 15 April 2023).

8. The National Committee of Financial Services (2013), Order “On approval of requirements for ratings of financial reliability (stability) of non-resident insurers and reinsurers and the procedure for their confirmation”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-13#Text> (Accessed 15 April 2023).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (1996), Resolution of the “On the procedure for conducting activities by insurance intermediaries”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF#Text> (Accessed 15 April 2023).

10. The state commission for regulation of financial services markets of Ukraine (2004), Order “On approval of the Procedure for the provision by insurers (cedants, reinsurers) of information on concluded reinsurance contracts with non-resident insurers (reinsurers) to the State Financial Services Agency”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-04#Text> (Accessed 15 April 2023).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine “On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (Accessed 17 April 2023).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On insurance”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71544 (Accessed 17 April 2023).

13. Lebedovsky, V. (2022), “How will the Ukrainian insurance market work without global players”, *Ekonomichna pravda*, [Online], available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/21/691665/> (Accessed 17 April 2023).

14. The National Bank of Ukraine (2022), “The results of the insurance market in the first half of 2022”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pidbiv-pidsumki-roboti-strahovogo-rinku-u-pershomu--pivrichchi-2022-roku> (Accessed 17 April 2023).

Стаття надійшла до редакції 20.04.2023 р.